

**Západočeská univerzita v Plzni
Ústav umění a designu**

**Diplomová práce
DNES, JAKO KAŽDÝ DRUHÝ DEN
NAJDEŠ TO?
Aneta Zieglerová**

2013

Západočeská univerzita v Plzni
Ústav umění a designu

Oddělení výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Intermediální tvorba

Diplomová práce
DNES, JAKO KAŽDÝ DRUHÝ DEN
NAJDEŠ TO?
Aneta Zieglerová

Vedoucí práce: Doc. MgA. Milena Dopitová
Oddělení výtvarného umění
Ústav umění a designu Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

podpis autora

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svým přátelům a rodině.

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	2
3	CÍL PRÁCE.....	3
4	PROCES PŘÍPRAVY.....	4
	4.1. Komunikační vzorec a systémy.....	4
	4.2. Vnitřní a vnější kontext komunikace.....	5
	4.3. Kulturní kontext.....	6
	4.4. Kontextové modality.....	6
	4.5. Systémové přístupy.....	8
	4.6. Vnitřní mapy.....	8
	4.7. Předsudky.....	9
	4.8. Persvarze.....	10
5	PROCES TVORBY.....	12
6	TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	14
7	POPIS DÍLA.....	15
8	PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	17
9	SILNÉ STRÁNKY.....	19
10	SLABÉ STRÁNKY.....	20
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	21
	A) Knižní a periodická literatura.....	21
	B) Internetové zdroje.....	22
12	RESUMÉ.....	23
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	24

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Z podstaty oboru intermédiá zabývajícího se aktuálním stavem věcí a jevů v různých oblastech života a jejich následná reflexe¹, jsem se soustředila na témata komunikace a přenosu informací zejména ze sociálně psychologického hlediska. V mnoha dosavadních projektech jsem se zabývala procesem kódování a dekódování informací, jejich deformace, či interpretace na základě individuálních vzpomínek, proces komunikace jako organizovaný systém.² Z hlediska interdisciplinarity jsem se takto věnovala kulturně společenským vědám zejména sociologii, teorii médií a psychologii.

Ve své bakalářské práci s názvem „Tichá pošta“ jsem rozebírala tematiku deformace informace v masových mediích, mystifikaci, fabulaci a fámu. Zaměřila jsem se na sdělování informace v kolektivu, na samotný průběh a změny informace v rámci komunikačního řetězce. Součástí práce byl i praktický průzkum, na kterém jsem mohla sledovat odchylky a změny informace mezi jednotlivci. Stejná sdělení se předávala třemi různými médii: kresbou, poslechem a psanou formou. U každé z variant stačili tři účastníci řetězce pro významovou změnu informace.

Objekt v praktické části byl záznamem průběhu deformace informace, přičemž demonstroval její zjednodušení a zcela odlišnou polohu oproti výchozímu bodu v procesu masové (mediální) komunikace (viz příloha 1). Důležitou složkou deformace informace pro mě v této práci byla otázka fámy a mystifikace ve výtvarném umění (inspirovala jsem se projektem Český sen či prací skupiny Ztohoven, např. zaklíčovaný atomový výbuch na České televizi v rámci živého vysílání zpravodajství).

Svou diplomovou prací s názvem „Najdeš to?“, se věnuji výše zmíněným tématům z hlediska individuální či interpersonální komunikace.

1 Intermedia – UUD [online]. 2012, [22.4.2013]. www.uud.zcu.cz. Dostupné z WWW: <<http://uud.zcu.cz/cz/22-intermedia>>

2 Bakalářská práce „Tichá pošta“ - 2010 (viz příloha 1). Klauzurní práce „97“ - 2012 (viz příloha 2). Klauzurní práce „Relativní štěstí“ - 2012 (viz příloha 3).

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Komunikace v rovině sociálního podtextu je součástí všedního života, proto bych se ráda zaměřila na individualitu komunikátora i příjemce informace v systému komunikace, tvárnost kontextu a mnohovýznamovost sdíleně informace.

Chtěla bych poukázat na jednotlivé faktory, které nám a našemu okolí „napomáhají“ informaci vstřebat, zhodnotit a na základě toho k dané informaci zaujmout postoj, se kterým budeme nadále k informaci přistupovat a který se stane součástí našeho osobního vyhodnocení - dekodování sdělení. Studuji důvody neporozumění, problému s dešifrací informace a formování postoje k sdělení a vytváření individuální mentální mapy dle teorie Tonyho Buzana.³ Dále jak informační sdělení vyhodnocujeme na základě mimiky, gestikulace, tónu sdělování zprávy. Do tohoto tématu patří i naše předsudky, jenž plynou z našich osobních zkušeností, kulturního a náboženského prostředí, ve kterém se jak příjemce, tak komunikátor nacházeli nebo nacházejí.

Vytvořila jsem objekt, který je založený na principu hlavolamu. Uzavřený systém 12 variant (významů), které je třeba fyzicky nalézt = dešifrovat pohybovou změnou tvaru a rozložení objektu. Video ze skládání objektu je performancí, záznamem individuálního dešifrování sdělení.

3 BUZAN, T. Myšlenkové mapy. 2. vyd. Přel. M. Kašpárek. Brno: BizBooks, 2012, 11-50 s.

3. CÍL PRÁCE

Protože pojem informace patří k nejzákladnějším kategoriím současné vědy i filozofie a odkrývá takové pojmy jako hmota, myšlení nebo prostor, hledala jsem pro její zobrazení vhodnou metaforu. Řešení jsem našla ve formě hlavolamu, který chápu jako objekt, který svého luštitelce nutí k objevení skrytého významu předmětu, ať za použití logiky, zručnosti, zkušenosti, prostorového představivosti, fantazie či štěstí.⁴

Performancí za pomoci objektu předvádím proces, který zobrazuje průběh sociální adaptace, zkoumání prostředí, kontextů a snahu rozluštit informaci. Jsem fyzicky s objektem propojena, stejně jako ve skutečném světě jsem součástí komunikačního procesu. Příjem určité informace je v podstatě dešifrování jejího významu na základě předchozí zkušenosti, znalosti prostředí, ale i psychického naladění příjemce.

Tato práce má objasnit principy chování jednotlivce v rámci přijímání komunikačního sdělení. Co vytváří odlišnosti v chápání významů, podle kterých se chová a jak se vyjadřuje. Jak je možné, že si dva jedinci nemusí vždy rozumět, i když použijí správná a shodná slova nebo věty. Zaměřuji se na přítomnost nedorozumění jako na běžnou součást všedního dne.

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavolam>

4. PROCES PŘÍPRAVY

Nedorozumění mezi přáteli mne přivedlo ke snaze porozumět původní myšlence (informaci) tak, jak skutečně vznikla a byla myšlena. Zjistila jsem, že mnozí lidé si dosazují něco jiného do svého kontextu podle vlastní zkušenosti z prostředí, ve kterém se pohybují (nebo pohybovali) a které vytváří jejich individuální návyky.

Začala jsem proto studovat literaturu zabývající se tématem psychologie komunikačního procesu. V této části práce se budu zabývat především zkoumáním a popisem chování jedinců a důvody, proč je komunikace mezi jedinci tak složitá.

4.1. Komunikační vzorec a systémy

Většina z nás jedná na základě svých zkušeností. Každý má ke světu jiný, subjektivní postoj. Tento postoj určuje naše výchova, prostředí ve kterém žijeme, naše hodnoty apod.

Naše subjektivita způsobuje to, že se v určitých situacích zachováme jinak, než lidé v našem okolí. I když se rozdíly chování mohou zdát malé, můžeme zde vždy najít určité nuance. I přesto, že jsou reakce každého člověka individuální, skládají dohromady tzv. vzorce chování jednotlivce.

Vzorce chování: patří do nich například naše návyky, hodnoty, výchova. Spadá sem ale i náš charakter, nebo kulturní zařazení. Jsou to určitá pravidla, podle kterých se chováme. Pokaždé se v dané situaci, za daných podmínek zachováme podle našeho vzorce chování. Např. budu-li mít strach z pavouků, pokaždé, když se pavouk vyskytne v mé blízkosti, budu křičet. Naproti tomu, člověk, který má o pavouky zájem, bude mít zcela odlišnou reakci. Mezi jedinci tak vznikají rozdíly v chování a jejich reakcích. Tyto reakce však nejsou náhodné, ale drží se neměnného vzorce.⁵

„Vzorce jsou naše návyky, jak jsme zvyklí se chovat (komunikovat), které opakujeme – a tím fixujeme, aniž si to nutně uvědomujeme. Ve vzorcích jsou uloženy internalizované hodnoty a preference, automatická očekávání i sebehodnocení. (Ten, kdo se podceňuje, komunikuje s druhými podle jiného vzorce než ten, kdo se sebevědomě nadhodnocuje).“

5 VYBÍRAL, Z. Úvod do psychologie komunikace. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997, s 372.

(VYBÍRAL 61:1997)

Jako jednotlivci jsme pak dále řazeni do tzv. komunikačních systémů. Komunikační systém může být například rodina, nebo pracovní kolektiv. Nelze ho však definovat popisem jednotlivých členů. Systém je dobře rozpoznatelný například na pracovišti – firmu můžeme rozdělit na vedoucí a podřízené jedince. Každý zastává jinak důležitou funkci (existuje tu určitá hierarchie). Na základě toho, v jakém systému se zrovna pohybujeme, přizpůsobujeme své chování. Doma se budu chovat uvolněněji než na pracovišti, nebo ve škole.

Systém je zároveň základní složkou, na které je vybudován můj objekt. Zde v převedené rovině z abstraktního pojmu do fyzické podoby.

4.2. Vnitřní a vnější kontext komunikace

Kontext jsou všechny naše zkušenosti, všechny informace přicházející z naší minulosti do současnosti, jenž nás informují o světě. Všeobecně kontext dělíme na tzv. vnější a vnitřní. Vnější kontextem je myšleno vnější prostředí. Do kategorie vnitřního kontextu spadají tradiční psychologické termíny jako zkušenosti, paměť, schémata myšlení, řešení problémů, očekávání, emoční nastavení, postoje, fantazie. ⁶

„Partner, kterého chceme informovat nebo o něčem přesvědčit, nikdy není nepopsaným listem papíru. Má v sobě uloženo množství poznatků o světě, včetně případných poznatků o nás. Některá z těchto „dat“, budou-li aktivována určitým propojením, o jehož příčinách a podobě většinou vůbec nemáme tušení, zkreslí do značné míry jeho komunikování s námi (příjem informací, vnímání, selekci, uložení, zhodnocení informací, odpověď)“
(VYBÍRAL 38:2005)

Mnohé naše reakce tak nemusí vůbec vyvolat podnět z našeho okolí, ale podnět z našeho vlastního postoje, z našich vlastních zkušeností, z našich složených „dat“.

Náš vnitřní kontext se neustále utváří pod vlivem dalších získaných zkušeností, dalšími vzniklými asociacemi, dalším prožitím určitých situací. Klíčový ohledně vnitřního kontextu komunikace je i fakt, s jakou osobou komunikujeme. V okamžiku, kdy budeme hovořit s přáteli, bude náš kontext a tudíž i naše chování i vyjadřování odlišné od situace, kdy

⁶ VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 25-64.

budeme hovořit například s naší autoritou.

4.3. Kulturní kontext

V naší společnosti jsou zavedené díky dlouhým staletím vývoje našich zvyklostí takzvané kulturní vzorce, které se stávají dalším faktorem, jenž ovlivňuje příjem dané informace. Kulturními vzorci můžeme chápat termíny jako návyky, z toho, co pokládáme jako normální, zdvořilé, slušné/nesušné, předpisy a idoly, rituály a svátky, hodnoty, pravidla, tradice. Na základě těchto kulturních vzorců v nás pak vznikají určitá očekávání.

Do rámce pojmu kulturního kontextu můžeme zařadit i národnosti, či náboženské zvyklosti chování, nebo například symboly, jenž v rozdílných kulturách chápeme odlišně.⁷

„Kulturními vzorci jsou ovlivněna již naše nevědomá očekávání, která máme spojena s průběhem komunikace. Někteří jedinci velmi účinně a úspěšně prosazují své požadavky v podstatě proto, že jejich sdělení mají přesně tu formu, kterou příjemci podvědomě očekávají. Výsledkem dodržování těchto očekávaných norem a zvyklostí může být dokonce to, že ani nepřemýšlíme o tom, co bylo vlastně řečeno.“ (VYBÍRAL 38:2005)

4.4. Kontextové modality

Kontext komunikace se neustále proměňuje podle různých okolností. Většinou komunikaci ovlivňují prvky jako:

Čas – komunikaci ovlivňuje už jen to, kolik času pro ni máme vymezeno. Bude rozdíl při sdělování určité informace, budeme-li na ni mít hodinu, nebo jen pět minut. Určitě na sdělení informace bude mít dopad menší časový prostor. Informaci ovlivní fakt, že se musíme v krátkém čase dostat k jádru samotného problému. Otázky času se tak týká například i naše trpělivost apod.

Prostor – v rámci komunikace je důležité i prostředí, ve kterém se odehrává. Dostáváme se zde ke komunikačním systémům. Mnoho systémů, ve kterých se pohybujeme jsou úzce spjaty s určitým prostorem – škola, práce, rodina apod. Budeme-li se nacházet ve škole, naše vyjadřování a pocity, budou v tuto chvíli fungovat trochu jinak, než kdybychom se nacházeli například doma, v soukromém prostředí, ve kterém se budeme cítit uvolněněji

7 VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 25-64.

a v bezpečí.

Význam (hodnota) – pro účastníky komunikace bude důležité, jakou pro nás má informace hodnotu. Naše chování a přístup budou odlišné v případě, kdy je pro nás informace důležitá a pokud se týká přímo nás a našeho okolí, než když se bude týkat někoho cizího.

Emoce – význam a síla sdělení informace samozřejmě vzrůstá, jsou-li přítomny emoce. Když bude sdělovatel při rozhovoru brečet, význam zprávy bude zcela odlišný, než kdyby se smál. Paradoxně však v obou případech může zaznít naprosto stejná věta – její význam ovlivní právě daná emoce.

Vztahové proměnné – v rámci komunikace bude důležité s jakou osobou komunikujeme a v jakém sociálním vztahu se s ní nacházíme. Bude-li to náš nadřízený, budeme se s ním bavit jiným způsobem, než se svými přáteli. V podstatě zde jde také o otázku rivality, dominance, podřízenost.

Situační rámec „systému“ - například je-li přítomen nebo nepřítomen člověk, o kterém v současné chvíli hovoříme. K hovoru zaujmu jiný postoj, bude-li přítomna osoba, které se hovor přímo týká, na rozdíl od situace, kdy budu s někým mluvit za jejími zády.

Existence kontinuity – kontext rozhovoru změní i fakt, že se k němu už nikdy nebudeme moci vrátit. Pokud povedu debatu s člověkem, kterého už nikdy nevidím, bude mít konverzace jiný kontext na rozdíl od debaty, kterou povedu s lidmi, které pravidelně vídám a mohu se tudíž k tématu kdykoli vrátit.⁸

„Naše názory mocně ovlivňují jak výběr slov a argumentů, tak to, jak se tváříme a díváme (shovívavě, nevěřičně), jakou intonací mluvíme (ironicky, sarkasticky). Pokud se domníváme, že jednáme s nechápavým, hloupým člověkem, své sdělování i neverbální signalizaci přizpůsobíme právě tomu; jinak se projevujeme, myslíme-li si, že mluvíme s někým kdo toho ví mnohem víc, než my.“ (VYBÍRAL 46:2005)

8 VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 25-64.

4.5. Systémové přístupy

V rámci vztahu komunikujících osob bych ráda zmínila termín symetrické a komplementární interakce.

Symetrická interakce spočívá v tom, že podle toho, jak já se budu chovat k druhé osobě, vyvolám u druhé osoby reakci obdobného chování. Tento fakt bychom mohli shrnout pod lidové přísloví „Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá“. Když já druhé osobě daruji nákladný dárek na narozeniny, druhá osoba bude mít s největší pravděpodobností tendenci obdarovat mě stejně, ne-li nákladnějším darem.

Naproti tomu komplementární interakce, vychází z toho, že mé chování vyvolá odlišnou, ale doplňující reakci u druhé osoby. V okamžiku, kdy budu o druhou osobu pečovat, nastane situace, kdy si bude druhá osoba připadat, že je na mě závislá. Což u mě vyvolá ještě větší snahu péče.⁹

Stejně tak jako já, když pracuji s objektem, mohou vznikat nečekané tvary, pocitově připomínající spíše sochu, než hlavolam. Je to reakce objektu na můj přístup. V okamžiku, kdy díky mé manipulaci vznikají z objektu tyto sochy, není jeho rozluštění možné. Vzniká tu najednou komplementární interakce – čím více se snažím v této poloze objekt převrátit, rozluštit, tím spíše se nedoberu správného výsledku.

4.6. Vnitřní mapy

Všichni se řadíme do určitých komunikačních systémů a pravidel. Dalším takovýmto rozřazením je otázka smyslového vnímání při komunikaci. Dělíme se do skupin podle toho jestli jsme při sdílení informací spíše vizuální, auditivní, nebo kinetický typ. V praxi tak můžeme zjistit, že srovnáme-li několik jedinců například při procesu učení, zjistíme, že někteří si pamatují lépe informace, které slyší, druzí zase informace, které si přečtou.

Toto rozřazení působí dál i v rámci sdělování informace: *„Prakticky to znamená, že komunikace mezi dvěma lidmi může být neúspěšná a končit nedorozuměním jen proto, že osoba A mluví „vizuálně“ (používá slova jako vidím, podívejte se, horizont, mám rád*

⁹ VYBÍRAL, Z. Úvod do psychologie komunikace. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997, s.15-70.

jasnost, abychom měli přehled, jaký je váš pohled na věc?...) a osoba B odpovídá řekněme auditivně (slovy když vás poslouchám, tak v tom neslyším, v jedné vaší otázce mi zaznělo, že...).“ (VYBÍRAL 64:1997)

U obou jedinců zde vzniká problém si navzájem porozumět, protože každý z nich odlišně vytváří řečový akt a jinak slyšené informace ukládá do paměti. Vzniká zde jakýsi zcela technický problém v rámci funkce našeho vědomí.¹⁰

4.7. Předsudky

Občas se nám může stát, že jsme následně překvapeni ze svých reakcí, z toho, že se nechováme před každým zcela přirozeně. Důvodem tohoto jevu mohou být „názory hotové předem“. V okamžiku, kdy se s někým seznámíme, vytvoříme si přirozeně první dojem "obrázek". Daná osoba nějakým způsobem vystupuje, působí na nás její charakter. V rámci prvního dojmu může hrát významnou roli pověst dané osoby. Na základě těchto našich niterních úsudků se pak můžeme pozastavit nad tím, že jsme k dotyčnému přistupovali s přehnaným respektem, že jsme se povyšovali, nebo jsme z dotyčného měli neopodstatněný strach.¹¹

V rámci utváření si "obrázku" o dalším jedinci můžeme brát v potaz i jeho kulturní zařazení, například víru. Budeme-li mít obavu z nějakého vyznání, a budeme mít z minulosti špatnou zkušenost s lidmi této víry, automaticky se naše obavy přenesou na tuto osobu.

V podstatě jsme tak dotyčného rovnou ve svých očích znevýhodnily a nepřipravili jsme mu dobré zázemí pro sebezprezentaci, která by se mohla zcela vymykat naší původní představě.

Daná osoba nemusí samozřejmě vědět, jaký na ni máme názor, jak my jí vnímáme, jak na nás působí a jaké si z toho následně vyvozujeme závěry. Stejně tak my nemusíme mít jasnou představu o tom, jak nás vnímá osoba, se kterou v určitou chvíli komunikujeme. To znamená, že nejsme zcela do detailu zasvěceni do kontextu tohoto rozhovoru a zde pak může následně vzniknout nedorozumění, špatné rozšifrování informace.

10 VYBÍRAL, Z. Úvod do psychologie komunikace. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997, s.15-70.

11 VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 25-64.

V okamžiku, kdy proběhne výměna informací s osobou, se kterou mám vlastní zkušenosti a nebude pro mě zcela důvěryhodným zdrojem informací, již z předchozích situací, můj postoj a vyhodnocení k přijímaným informacím tím bude ovlivněn. Mohu mít zkušenost, že tato osoba užívá při sdělování informací například velkých nadsázek, sedmilhářství, nebo mystifikaci.

„Reakci vyvolává náš vlastní postoj k vnějšímu podnětu. Vnitřní kontext se přitom ustavičně vytváří, je doplňován a obměňován dalšími zkušenostmi a zážitky, spontánními asociacemi, emočním doprovodem, vztahem ke komunikačnímu partnerovy, vlastními osobnostními rysy atd.“ (VYBÍRAL 38:2005)

Celou komunikační výměnu informací ovlivňuje i očekávání sdělovatele, že příjemce informaci vždy automaticky pochopí, tak jak ji on myslí. Podobný problém pak vzniká i na straně příjemce, který si je až příliš jistý tím, že je zcela jasné, co měl sdělující na mysli. *„Nic není v komunikaci dvou a více lidí zcela a úplně jasné. Vyjasňování nedorozumění je součástí našeho všedního života; někdy hovoříme o vyjednávání významu.“ (VYBÍRAL 29:2005)*

4.8. Persvaze

Definice persvaze: *„Lidská komunikace, jejímž cílem je ovlivnit druhé změnou jejich přesvědčení, hodnot, nebo postojů.“ (GÁLIK 9:2012)*

Na základě úspěšné persvaze dochází ke změně duševního stavu recipienta. *„Nutnou částí definice persvaze je část zdůrazňující svobodnou vůli. Tato možnost svobodné volby na straně recipienta, zda vyhoví zdroji persvazivní zprávy, je v moderních definicích velmi důležitá.“ (GÁLIK 10:2012)*

Je nutné zmínit, že mezi persvarzí a nátlakem je značný rozdíl. Ukázkou plynulého přechodu mezi oběma pojmy je například komunikace v sektách a kultech. Kdy jako první přichází na řadu persvaze, která má jedince přesvědčit a uvést ho na vlnu smýšlení sekty. Postupem času však tento způsob komunikace přechází v nátlak. Člen sekty, se může chovat jen stanoveným způsobem, při porušení těchto zásad může být potrestán, nebo mu trestem může být vyhrožováno.¹²

12 GÁLIK, S. Psychologie přesvědčování. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, s. 9-30.

Domnívám se, že je persvaze běžnému životu mnohem blíží, než bychom si mohli myslet. Když se zaměříme například na hovory ohledně dalších osob - možných pomluv, které by mohly ovlivnit názor recipienta, zjistíme, že se v té chvíli také zabýváme persvazí, ačkoli nemusí být z naší strany vždy vědomě použita. V podstatě se jedná o přesvědčování. Mohli bychom sem například zařadit i pouhé přemlouvání přátel na určitou aktivitu, nebo výlet – ujišťujeme je, přesvědčujeme je, že je to nejlepší volba pro strávení jejich volného času apod.

5. PROCES TVORBY

Výchozím bodem byl výběr vhodné formy objektu. Tím se pro mne stal hlavolam zvaný hexaflexagon (viz příloha 4). Jde o pruh devatenácti trojúhelníků, které jsou spojeny tak, aby mohly být složeny do tvaru šestiúhelníku. Potřebovala jsem najít vhodný typ hlavolamu, se kterým bych mohla dobře pracovat i ve velkém měřítku, tak aby byl dostatečně přizpůsobivý mé myšlence odhalování nových tvarových nebo obrazových variant.

Pro lepší orientaci bylo zapotřebí odlišit jednotlivé strany, které můžeme postupně "objevovat". Zvolila jsem proto šest různých barev – každá strana má tak svoji vlastní barevnou variantu. Navíc je každá opatřena trojúhelníkovou sítí, která je pokaždé vyřezaná v různé hustotě. Trojúhelníky jsou vymalovány barvou, podle zvolené strany. Hustota sítě tak určuje velikost a množství jednotlivých barevných ploch. Toto rozdělení má svůj smysl pro barevný záznam, jakýsi graf komunikace, který je takto v ornamentu pokrývajícího strany zaznamenán.

Přemýšlela jsem o různých variantách struktury, která pokrývá strany hlavolamu. Jedna z prvních byla minimalisticky bílá, nereprezentovala však dostatečně mnohoznačnost významu. Další z možností, které jsem zvažovala, byla založena na tomografických obrázcích mozku. Když se učíme, zapojujeme totiž jinou část mozku, než když se soustředíme například na řízení. Tomografem lze zjistit jakou část mozku při daném úkonu využíváme. Na základě nastudované literatury jsem zjistila, že jsme rozděleni do různých skupin podle toho, jak vnímáme určité podněty. Jedno z takovýchto možných rozdělení je například podle toho jestli lépe přijímáme informace textové, v audio formě nebo jsme vizuálně vnímavější typ jedince. Každá strana hlavolamu měla být obrazcem tomografů v okamžiku, kdy komunikujeme. U každého z nás by se mohl obrázek tomografu odlišit například podle toho, jak moc využíváme při řeči představivost nebo paměť. Aktivní části mozku by u každého z nás byly rozloženy odlišně.

Abstrakcí této varianty vznikl konečný vzor. Struktura zachycuje síť-graf, jakousi „mentální mapu“ informace. Každá mapa (každá strana hlavolamu) sleduje míru shody porozumění informace mezi jedinci, které kolem sebe pozorují v různých situacích – názor na politiku,

souhra při sportu apod. Tyto mapy jsou právě zachyceny pomocí barevných trojúhelníků, jimiž je povrch hlavolamu pokryt.

K naddimenzovanému měřítku objektu mě přivedla možnost přímé konfrontace s objektem, jenž je v podstatě v mé životní velikosti. Během video záznamu performance se takto mohu do objektu fyzicky ponořit, manipulovat s ním celým tělem. Stávám se v určité chvíli součástí objektu, který reaguje na mou akci reakcí, probíhá tak fyzicky akt hledání a jakési dešifrace objektu.

6. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Definice hlavolamu: „Hlavolam je problém, hádanka, záhada, která zkouší vynalézavost jeho řešitele. Obecně nejznámější formou hlavolamů jsou mechanické hlavolamy. Stejně tak může být za hlavolam považována šifra, hádanka či matematická slovní úloha.“¹³

Hexaflexagon, patří do kategorie trojrozměrných skládacích mechanických hlavolamů. Obvykle se s ním setkáme ve velikosti cca 10 cm, aby byl snadno uchopitelný.

Celý objekt funguje na jednoduchém principu, pro jehož vytvoření potřebujeme pouze proužek papíru rozdělený na devatenáct trojúhelníků, které jsou nadvakrát poskládané do tvaru šestiúhelníku. Ten v sobě skrývá šest různých stran, které lze středem objektu neustále dokola obracet. Účelem je, odhalit všechny tyto strany. Každá z těchto stran má navíc po obrácení jinou polohu.

Objekt tak dohromady skrývá dvanáct různých obrazových variant. Je složité najít správný systém pro odhalení jednotlivých stran, aby mohl divák hlavolam přetočit, musí ho nejprve poskládat do správné výchozí polohy.

U mého objektu rozluštění hlavolamu výrazně ztěžuje naddimenzovaná velikost. Objekt v průměru měří cca 150 cm. V tomto měřítku totiž naprosto ztrácíme přehled o systému hlavolamu. (Stejně jako postrádáme objektivitu u rozhovoru, kterého se sami účastníme. Abychom mohli náš rozhovor hodnotit nestranně, nesměli bychom být jeho součástí. Což je z technického hlediska nemožné.) Princip rozkladu je vždy stejný. Objekt se rozkládá od středu směrem ven. Při skládání výchozí pozice však lze udělat chybu a hlavolam není možné převrátit.

¹³ Hlavolam – wikipedie [online]. 2009, 2013, [cit. 25.4.2013]. Wikipedie.cz. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavolam>>

7. POPIS DÍLA

Jak již bylo dříve zmíněno v projektu „Najdeš to?“ jsem se chtěla zaměřit na téma sdílení informací, tentokrát ale mezi jednotlivci nebo v interpersonální komunikaci (oproti tomu ve své bakalářské práci „Tichá pošta“ jsem se zabývala přenosem a deformací informace v rámci společnosti). Soustředila jsem se na tematiku psychologie komunikace, proč si mezi sebou ne vždy rozumíme, jaké komunikační a psychologické prvky způsobují defekty při sdělování informací a při celkové adaptaci jedince ve společnosti. Zkoumám důvody rozdílů v procesu myšlení.

Jedním z faktorů vedoucích k neúplnému porozumění myšlenky nebo informačního sdělení je volba média. Některých možností, jak správně dešifrovat informaci nás určité novodobé způsoby komunikace zbavují – například chatování. Nemáme možnost při sdílení informací pomocí pouhého textu vyčíst výraz obličeje nebo intonaci hlasu. Složitě je třeba dešifrovat sarkazmus, neprozradí-li ho kontext rozhovoru. Chatování tak více nahrává možnému vzniku deformací informace, nesprávnému vyznění a následnému nepochopení přijímané zprávy.

Z této práce plyne uvědomění si, že komunikace a proces sdílení informací není lineární, neprobíhá v linii: původce informace – kódování – komunikační kanál - dekódování – příjemce. Je to propojení mentálních map jak odesílatele, tak příjemce informace. Graf zaznamenaný v ornamentu hlavolamu je tak záznamem mentálních map vzorců našeho chování.

Výsledkem performance bylo zjištění, že snaha odhalit/převrátit všechny strany hlavolamu, je stejně jako při komunikaci a odhalování skrytých smyslů a významů, velmi náročné. Při hledání správné cesty, se mezi sebou jednotlivé strany mísí, čímž se kombinují i podtexty v rámci našich vzorců chování. Celý proces komunikace a adaptace do kontextu jednotlivých stran se tak výrazně komplikuje.

Na základě studie tematiky psychologie komunikace jsem vytvořila objekt/hlavolam a následně jsem natočila video, kde je zachycena pohybová variabilita hlavolamu. Reaguje na pohyb svými vlastními „vzorci chování“. Pokaždé, když se dostanu do určité polohy, vede z ní jen jedno východisko. Stejně tak já mám vybudovaný svůj vzorec chování, který

má svá daná pravidla. V konkrétní situaci se vždy zachovám stejně – viz kapitola 4.1.

Struktura, kterou je hlavolam pokryt je pak dalším grafickým záznamem různých vzorců chování, které se sice v určitých chvílích navzájem shodují, ale zároveň svou odlišností vytváří zcela rozdílné obrazce. Navazuje tak na mnohotvárnost výkladů z důvodu odlišností chování a charakteru jednotlivce.

Samotný systém hlavolamu a odhalení jednotlivých stran jsem dodnes nerozluštila. Že jsem nakonec všechny varianty našla, byla jen souhra náhod a moje vytrvalost. Stejně jako je tomu u mě v každodenním životě v rámci dešifrace informačního sdílení.

8. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Ve své diplomové práci zkoumám principy a kontext interpersonální komunikace v každodenním životě. Inspiraci jsem hledala v rámci konceptuálního umění především v díle Kateřiny Šedé, která se zabývá sociálně koncipovanými tématy a komunikací v uzavřené skupině lidí. Zkoumá strukturu této společnosti, všímá si sociálních vztahů, zvyklostí.¹⁴ Pracuje s obyvateli malých vesnic nebo členy své rodiny, "navádí" je k různým společným úkonům, a tak poukazuje na stereotyp života, ale zároveň se takto snaží rozbořit izolaci jedince, jenž v posledních letech významně ve společnosti narůstá. I já stavím na podobném ideovém základu, posunuji však zkoumání problému více na osobní (individuální nebo interpersonální) rovinu. Hledám důvody a podmínky nepochopení informačního sdělení.

Dále se snažím navazovat i na dílo Jána Mančušky. Ve svých instalacích se snažil aktivovat divákovu zvědavost či hravost a v uměleckých projevech kladl důraz na mnohotvárnost. Disponoval specifickou svébytnou estetikou a použitím nevšedních materiálů jako například čistítek do uší, zobrazoval intimní výjevy z domácího prostředí. Snažil se ale diváka navést, aby v jeho díle hledal ještě trochu něco jiného, než v danou chvíli pozoruje, a kladl důraz na odhalování dalších možností. I já se snažím *"porušit princip jednoho pohledu a odhalit mnoho vrstev (objektu)."*¹⁵ Při hledání konceptuálních významů zkoumám kontext a účel informace v rámci procesu sdělování jako průsečík mentálních map obou komunikátorů.

Z formálního hlediska nacházím shodné znaky u některých děl švýcarského architekta, malíře, sochaře a designera Maxe Billa. Jeho striktně geometrické malby a monumentální sochy jen na první pohled navozují pocit "matematické prvoplánovosti". On sám je názoru, že: *„Matematický způsob myšlení v dnešním umění není sama matematika. Je to utváření rytmů a vztahů, zákonů, jež mají individuální původ, právě tak jako matematika má svůj původ v individuálním myšlení.“* (WALTHER 456:2011)

Zejména jeho sochařská tvorba zasazená do architektury nutí příjemce díla-sdělení se stát

14 Kateřina Šedá – artlist – databáze současného umění [online]. 2006, 2012, [cit. 13.4. 2013]. www. Atrlist.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.artlist.cz/?id=2651>>

15 Ján Mančuška – artlist – databáze současného umění [online]. 2006, 2012, [cit. 13.4. 2013]. www. Atrlist.cz. Dostupné z WWW:<<http://www.artlist.cz/?id=188>>

součástí díla. Stejně tak jako můj objekt podmiňuje aktivní zapojení do symbolického procesu komunikace, aby mohl být rozluštěn.

9. SILNÉ STRÁNKY

Účelem práce bylo docílit, fyzicky zhmotnit cestu procesu a adaptaci jedince v procesu sdílení informací. Zaměřila jsem se na dešifrování informace. Chtěla jsem na základě studie odhalit a cestou performance předvést proces dešifrace informace, který nemusí být vždy úspěšný.

Svojí mnohotvárností a interaktivitou objekt odráží tento cíl a dává nám možnost zapojit se fyzickou cestou do procesu sdílení informace, pokusit se informaci správně rozluštit. Divák objektu nemusí být součástí procesu sdílení informace, ale je součástí komunikačního procesu.

V teoretické práci jsem zhotovila souhrn jednotlivých aspektů ovlivňujících naše chování ve společnosti, naše návyky při komunikaci, naše subjektivní přístupy. Teorie by tak mohla být podkladem pro další umělecké počiny, jenž by na ni mohly navázat nebo ji dále rozvinout.

10. SLABÉ STRÁNKY

Kdybych měla zhodnotit slabé stránky této práce, zaměřila bych se na volbu materiálu. Pro tento objekt by byl vhodnější výběr trvanlivějšího, odolnějšího materiálu, který by byl zároveň dostatečně pružný a lehký v návaznosti na snadnou manipulaci. Celou konstrukci bych pojala v ještě větším měřítku, než je užito v současné chvíli. Bylo by pak patrnější vizuální začlenění mé osoby do procesu dešifrace informace v rámci objektu.

Myslím si, že by bylo pro diváka přitažlivější, kdyby ho objekt více vyzýval k osobnímu přístupu a více ho lákal k jeho uchopení a pokusům rozluštit systém celého hlavolamu, stejnou měrou jako láká mou osobu.

11. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

1. VYBÍRAL, Z. Psychologie komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, s. 25-64. ISBN 80-7178-998-4.
2. VYBÍRAL, Z. Úvod do psychologie komunikace. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997, s. 15-70. ISBN 80-7041-002-7.
3. WOLLSCHLAGER, M., WOLLSCHLAGER, G. Symbol v diagnostice a psychoterapii. 1. vyd. Přel. K. Černá, J. Černý. Praha: Portál, 2002, s.19-30. ISBN 80-7178-643-8.
4. GÁLIK, S. Psychologie přesvědčování. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, s. 9-30. ISBN 978-80-247-4247-2.
5. GIDDENS, A. Sociologie. 1.vyd. Přel. J. Jařab. Praha: Agro,1999, s.372. ISBN 80-7203-124-4.
6. WALTHER, I. F. Umění 20. století, díl II. 2. vyd. Přel. B. Pscheidtová, J. Schwippel. Praha: Slovart, 2011, s. 453-460. ISBN 978-80-7391-572-8.
7. HEARTNEY, E. Art and Today. 1. vyd. Londýn: Phaidon, 2008, s. 287-289. ISBN 978-0-7148-4514-2.
8. BUZAN, T. Myšlenkové mapy. 2. vyd. Přel. M. Kašpárek. Brno: BizBooks, 2012, s.11-50. ISBN 978-80-265-0030-8

b) Internetové zdroje

1. Intermedia – UUD [online]. 2012, [22.4.2013]. www.uud.zcu.cz. Dostupné z WWW: <<http://uud.zcu.cz/cz/22-intermedia>>
2. Ján Mančuška – artlist – databáze současného umění [online]. 2006, 2012, [cit. 13.4. 2013]. [www. Atrlist.cz](http://www.artlist.cz). Dostupné z WWW: <<http://www.artlist.cz/?id=188>>
3. Kateřina Šedá – artlist – databáze současného umění [online]. 2006, 2012, [cit. 13.4. 2013]. [www. Atrlist.cz](http://www.artlist.cz). Dostupné z WWW: <<http://www.artlist.cz/?id=2651>>
4. Hlavalam – wikipedie [online]. 2009, 2013, [cit. 25.4.2013]. [Wikipedie.cz](http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavalam). Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavalam>>
5. Hexaflexagons [online]. 2001, [23.4.2013]. www.smp.uq.edu.au. Dostupné z WWW: <<http://www.maths.uq.edu.au/~infinity/Infinity%2012/hexaflex.html>>

12. RESUME

Intermedia field deals with actual state of things and phenomenons in different aspects of life and their subsequent reflection, so I focused on communication and transfer of information, mainly from socialy-psychological point of view.

This work should clarify principals of individual behaviour during receiving of information. What does create a difference in perceiving of meanings, which affect people behaviour and alter their expressions. How is it possible for two individuals not to understand each other even though they use the same right words or sentences. I focus on misunderstanding as a common part of daily life.

Because concept of information belongs to the most basic cathegories of current science and philosophy, it reveals such terms as substance, thinking or space, so I searched for right metaphor for it's projection. I have found a solution in form of hexaflexagon brain twister. The object hides twelve different picture variants. It's difficult to find right system for revelation of each side. The solver have to rearrange the brain twister to the right default location in order to be able to rotate it.

I take the brain twister as an object, which force it's solver to reveal the hidden meaning of the object. Whether he or she must use logic, skill, experience, spacial imagination, fantasy or luck.

By performing with this object I demonstrate process, which depicts progress of social adaption, enviroment exploration, contexts and effort to decrypt an information. I am physically connected to this object and as in real world I am part of communication process. Receiving of information is basically decrypting it's meaning based on previous experience, enviroment knowledge, but also a psysical state of the one who is receiving the information.

13. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Vlastní fotografie práce „Tichá pošta“ / 2010

Příloha 2

Vlastní fotografie práce „Relativní štěstí“ / 2012

Příloha 3

Vlastní fotografie práce „97“ / 2012

Příloha 4

Návod na složení hlavolamu Hexaflexagon

Příloha 5

Vlastní fotografie původního modelu objektu „Najdeš to?“

Příloha 6

Dokumentace performance „Najdeš to?“

Příloha 7

Dokumentace performance „Najdeš to?“

Příloha 8

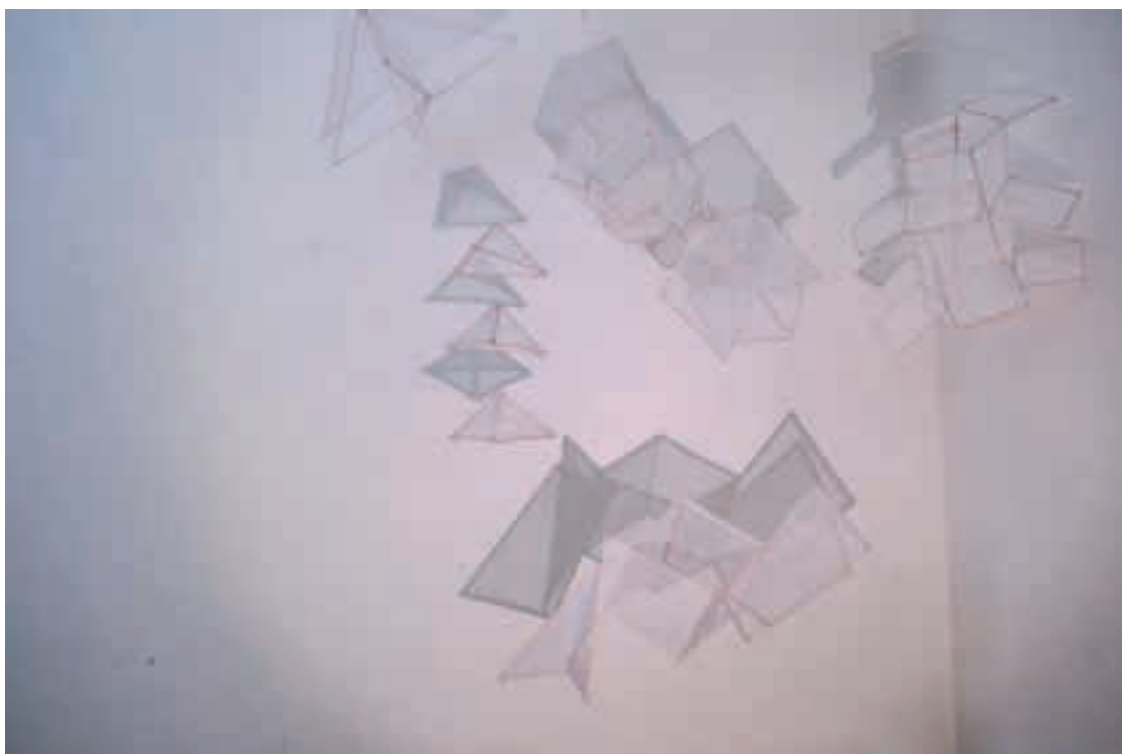
Vlastní fotografie realizovaného objektu „Najdeš to?“

Příloha 9

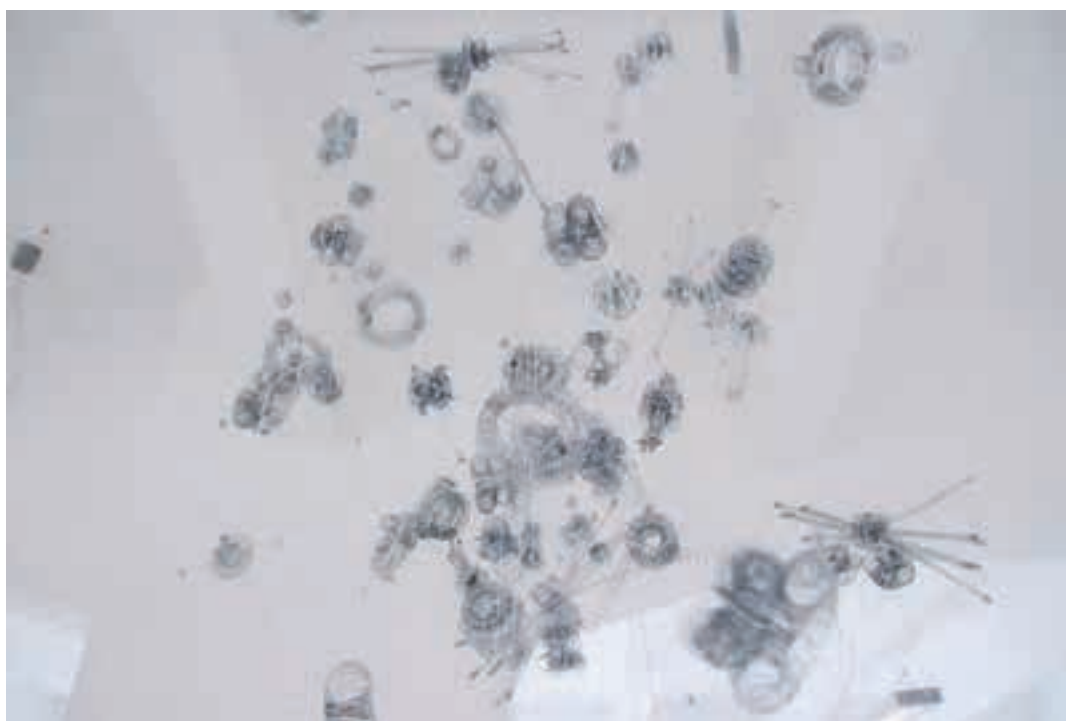
Vlastní fotografie realizovaného objektu „Najdeš to?“

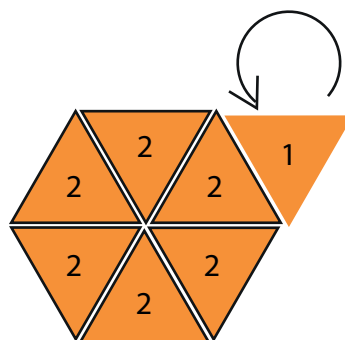
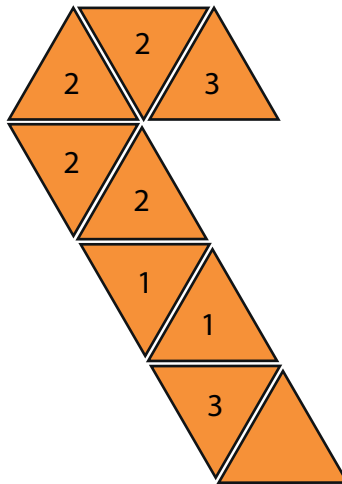
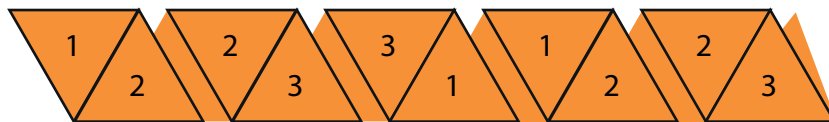
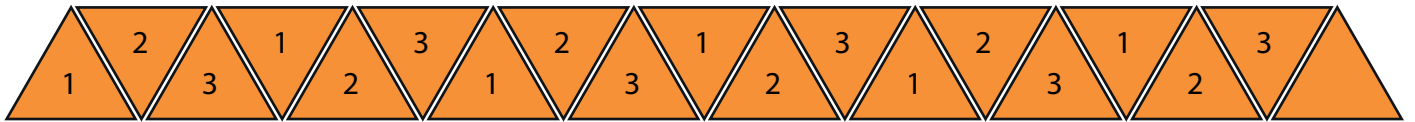
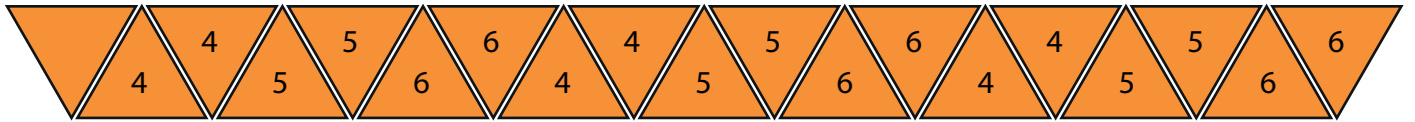
Příloha 1 - vlastní fotografie práce „Tichá pošta“ / 2010

Příloha 2 - vlastní fotografie práce „Relativní štěstí“ / 2012

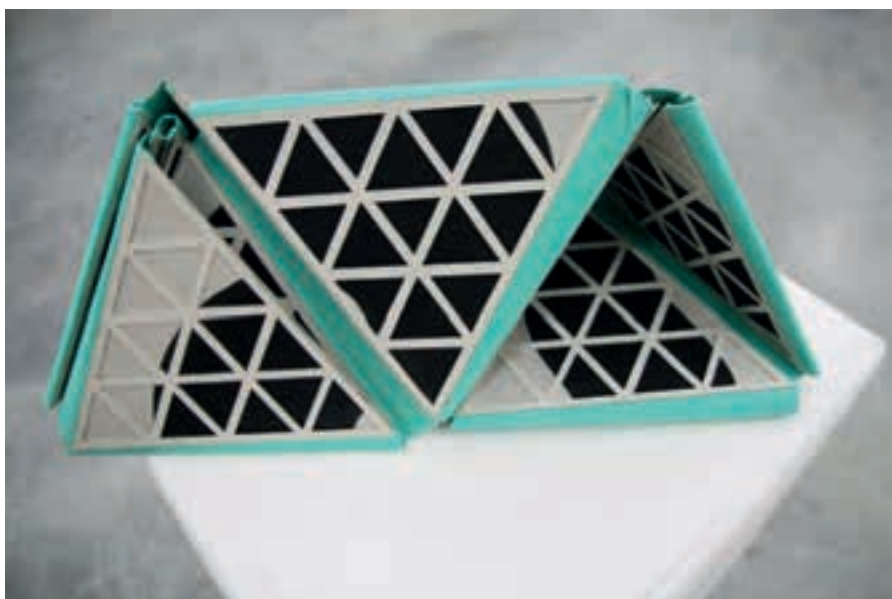
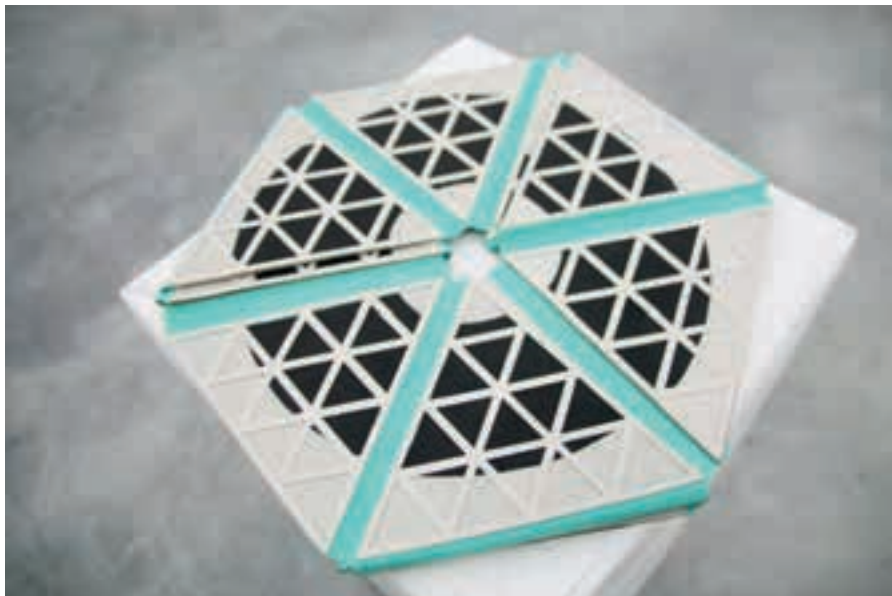

Příloha 3 - vlastní fotografie práce „97“ / 2012

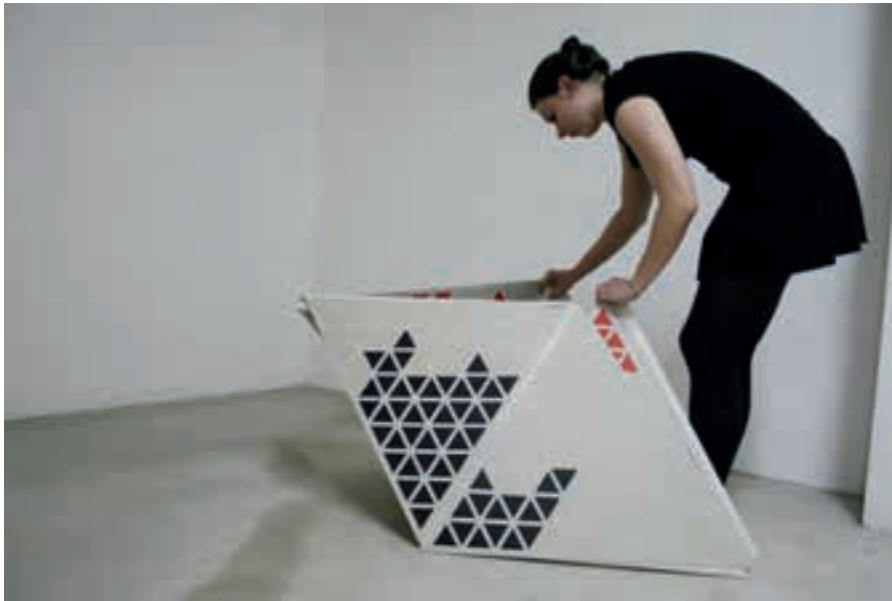

Příloha 4 - návod na složení hlavolamu Hexaflexagon.

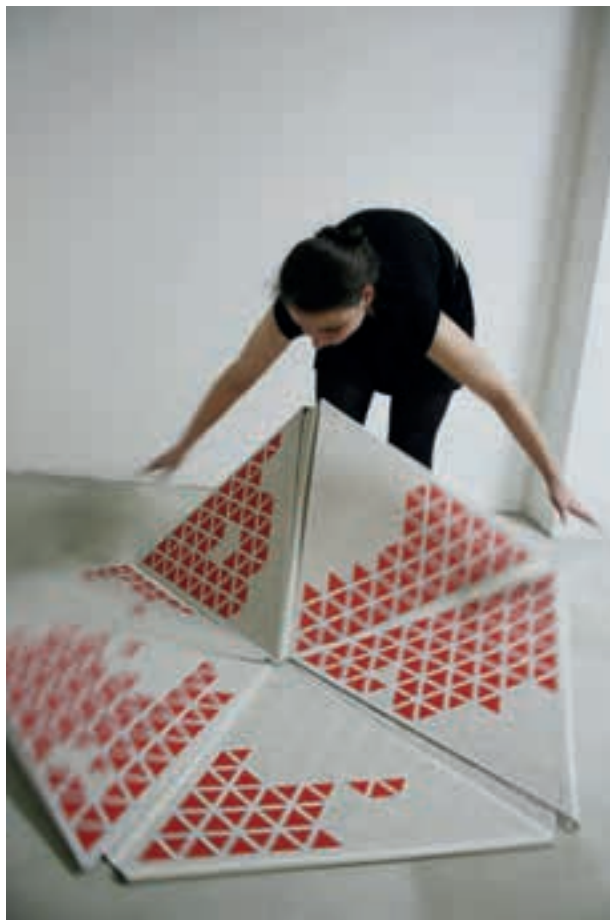
Zdroj: <http://www.maths.uq.edu.au/~infinity/Infinity%2012/hexaflex.html>

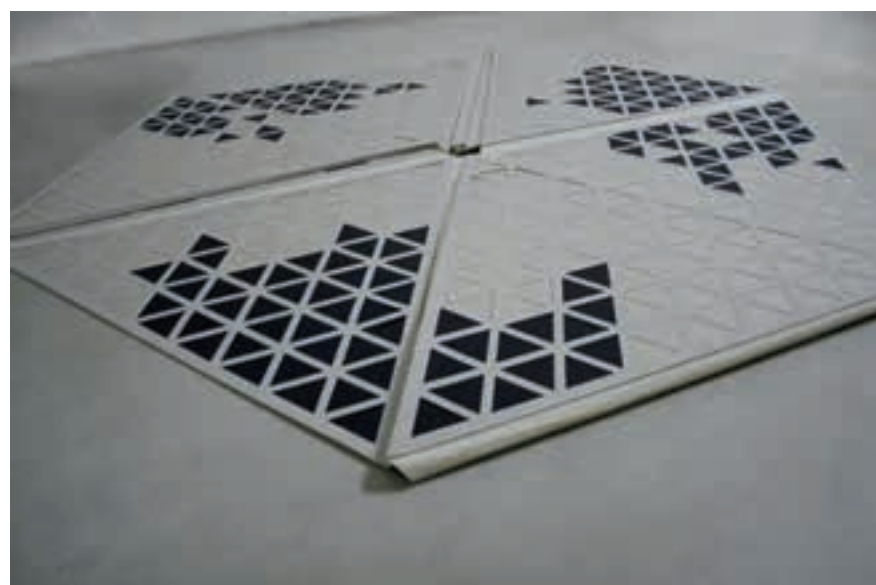
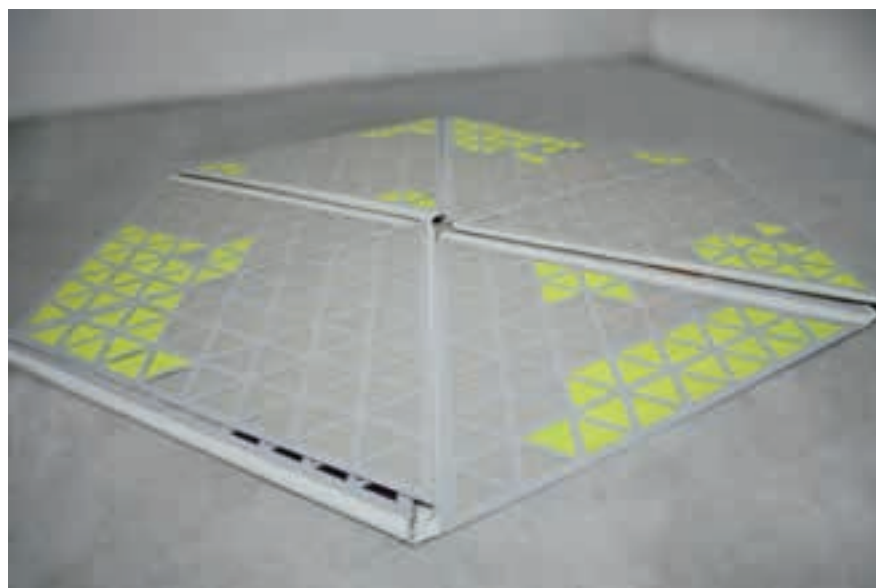
Příloha 5 - vlastní fotografie původního modelu objektu „Najdeš to?“

Příloha 6 - dokumentace performance „Najdeš to“?

Příloha 7 - dokumentace performance „Najdeš to“?

Příloha 8 - vlastní fotografie realizovaného objektu „Najdeš to?“

Příloha 9 - vlastní fotografie realizovaného objektu „Najdeš to?“